

POSTANOWIENIE

15 lipca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska

na posiedzeniu niejawnym 15 lipca 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa M.P., J.P., B.Ł., W.K., J.Ł. i W.N.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o zapłatę i ustalenie,
na skutek skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie
z 16 listopada 2023 r., I ACa 1026/22,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od skarżącego na rzecz powodów M.P., J.P. i B.Ł.
koszty postępowania kasacyjnego w kwocie 5400 (pięć tysięcy
czterysta) zł z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za
opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po
upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia zobowiązanemu
do dnia zapłaty.**

(A.D.)

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Szczecinie wyrokiem z 22 czerwca 2022 r. wydanym w sprawie z powództwa M.P., J.P., J.Ł., B.Ł., W.K. i W.N. przeciwko Bank spółce akcyjnej w W. ustalił, że nie istnieje stosunek prawny bliżej opisanej umowy kredytu z 16 czerwca 2008 r. oraz zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 132 652,05 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 23 lipca 2021 r. Apelacja

pozwanego od tego orzeczenia została oddalona przez Sąd Apelacyjny w Szczecinie wyrokiem z 16 listopada 2023 r. Pozwany wniósł skargę kasacyjną opierając wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania na przyczynach kasacyjnych objętych art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, służącym ochronie interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa, wkład Sądu Najwyższego w rozwój orzecznictwa i nauki prawa oraz eliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu nieważnym lub orzeczeń oczywiście niezgodnych z prawem. Stosownie do 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania w razie wykazania przez stronę, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Z punktu widzenia funkcji oraz założeń skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, rolą „przedsądu” jest wstępna selekcja skarg pod kątem spełniania wymienionych wyżej kryteriów (przyczyn kasacyjnych) kwalifikujących skargę do jej przedstawienia Sądowi Najwyższemu w celu merytorycznego rozpoznania.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący podniósł, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne na gruncie art. 385¹ § 1 i 2 k.c., polegające na konieczności ustalenia, czy istnieje prawna możliwość wydzielenia z klauzuli indeksacyjnej części abuzywnej powstałej w związku ze stosowaniem do klauzuli indeksacyjnej klauzuli kursowej (uznanej za abuzywną), a co za tym idzie utrzymanie w mocy umowy kredytu, po wyeliminowaniu z niej tych części postanowień uznanych za abuzywne, jako zgodnej w pozostałej części z przepisami prawa krajowego. Kolejne zagadnienie dotyczy wykładni art. 498 k.c. oraz art. 499 k.c. w zw. z art. 203¹ k.p.c. i w zw. z art. 455 k.c. w zw. z art. 91 k.p.c. co do kwestii, czy dopuszczalne i skuteczne jest podniesienie przez pozwanego nieuznającego powództwa w zakresie roszczenia o ustalenie nieistnienia umowy

kredytu indeksowanego - w ramach kaskadowej linii obrony - zarzutu potrącenia swojej wierzytelności na wypadek ustalenia nieistnienia stosunku prawnego z powodu nieważności całej umowy kredytu przez sąd badający sprawę, w tym w szczególności przy uwzględnieniu zagadnienia czy zgłoszony w toku sprawy procesowy zarzut potrącenia - oparty o dyspozycję art. 203¹ k.p.c. - wywiera jednocześnie skutki o charakterze materialnoprawnym i procesowym bez konieczności składania jakiegokolwiek dodatkowego oświadczenia o potrąceniu o charakterze materialnoprawnym, a także zagadnienia odnoszącego się do momentu postawienia w stan wymagalności roszczenia restytucyjnego pozwanego banku (o zwrot wypłaconego kapitału) istniejącego względem powoda, stanowiącego podstawę zgłaszanego zarzutu potrącenia, wynikającego z ustalenia nieistnienia stosunku prawnego z powodu nieważności całej umowy kredytu.

W nawiązaniu do pierwszej przyczyny kasacyjnej należy przypomnieć, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy i dotychczas niewyjaśniony, dotyczący ważnego abstrakcyjnego zagadnienia jurydycznego, którego rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy przy okazji rozpoznania skargi kasacyjnej przyczyni się do rozwoju prawa i orzecznictwa oraz będzie miało znaczenie nie tylko dla tej konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także dla innych podobnych spraw. Skarżący powinien sformułować to zagadnienie w sposób przyjęty przy przedstawianiu przez sąd powszechny zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy; przedstawić pogłębiony wywód prawny uzasadniający zgłoszone wątpliwości, wykazać zasadność preferowanego sposobu jego rozstrzygnięcia, a także wadliwość rozwiązania przez Sąd drugiej instancji postawionego problemu prawnego w sposób rzutujący na wynik sprawy.

Sformułowane przez skarżącego wątpliwości prawne zostały już rozstrzygnięte w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) oraz Sądu Najwyższego. Wskazano w nim, że określenie wysokości świadczenia z tytułu zwrotu kredytu obciążającego konsumenta z odwołaniem do tabel kursów walut obcych ustalanych jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem, narusza równorzędność stron, w związku z czym tego rodzaju postanowienia umowne mają

charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ k.c. (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, Nr 11, poz. 134, z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16, z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18, z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, Nr 2, poz. 20; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18, z 24 lutego 2022 r., II CSKP 45/22, z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22). Klauzule kształtujące mechanizm indeksacji, określają główne świadczenie kredytobiorcy w rozumieniu art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c., a zatem podlegają kontroli, jeśli nie zostały sformułowane w jednoznaczny sposób (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 4 kwietnia 2019 r., I CSK 159/17, z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18, z 21 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21 oraz z 3 lutego 2022 r., II CSKP 459/22). Postanowienia umowne są wyrażone prostym i zrozumiałym językiem, gdy umowa przedstawia w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu, do którego odnosi się dane postanowienie, umożliwiając konsumentowi orientację, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, co do wpływających dla niego z tej umowy konsekwencji ekonomicznych (zob. wyroki TSUE: z 20 września 2017 r., C-186/16; z 3 października 2019 r., C-260/18 oraz z 30 kwietnia 2014 r., C-26/13; wyroki Sądu Najwyższego z 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18, z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22 i z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22). Sąd Najwyższy wyjaśnił już również, że klauzula ryzyka walutowego i klauzula kursowa określająca przeliczenie zobowiązań stron (tzw. klauzula spreadowa) - w ramach przyjętego w umowie mechanizmu waloryzacji są ze sobą ściśle powiązane, co ma istotne znaczenie z perspektywy oceny, czy określają one główne świadczenia stron, czy zostały sformułowane w sposób jednoznaczny, a także w płaszczyźnie możliwości utrzymania umowy w mocy, a ich rozszczępienie jest zabiegiem sztucznym (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22 i z 29 listopada 2023 r., II CSKP 1460/22 i dalsze powołane tam orzecznictwo). Oceny abuzywności postanowienia umownego dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, a nie następczo, co oznacza, że ocena niedozwolonego charakteru postanowienia nie może uwzględniać okoliczności powstałych po zawarciu umowy - w tym także sposobu stosowania postanowienia umowy w praktyce (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1. poz. 2). Uznanie klauzul

przeliczeniowych za abuzywne oznacza, że są one - z mocy samego prawa od momentu zawarcia umowy - bezskuteczne (nie wiążą) konsumentów (art. 385¹ § 1 k.c.), aczkolwiek strony pozostają związane umową w pozostałym zakresie, jeśli jest to tylko możliwe. Stwierdzenie niedozwolonego charakteru postanowienia w umowie kredytu może uzasadniać uznanie umowy za nieważną. Umowa będzie dotknięta nieważnością, gdy bez abuzywnych postanowień jej obowiązywanie nie jest możliwe w świetle prawa krajowego i nie zaszły przesłanki umożliwiające zastosowanie regulacji zastępczej, a konsument postanowień abuzywnych nie potwierdził, nie udzielając następnie świadomej i wolnej zgody na te klauzule i tym samym odmawiając przywrócenia im skuteczności z mocą wsteczną (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, Nr 9, poz. 56; uchwała Sądu Najwyższego z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20, OSNC 2021, Nr 6, poz. 40; wyroki TSUE z 3 października 2019 r., C-260/18 i z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, oraz wyroki Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD, 2021, Nr 2, poz. 20, z 16 września 2021 r., I CSKP 166/21 i z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22). Sąd Najwyższy wypowiedział się także w kwestii, czy bez dotkniętych abuzywnością klauzul przeliczeniowych, umowa kredytu indeksowanego do waluty obcej może nadal obowiązywać, wskazując, że wyeliminowanie tych klauzul prowadzi także do upadku klauzuli ryzyka walutowego, charakterystycznego dla umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR, co jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze niż zamierzone przez strony, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu. Wyłączył dopuszczalność zastąpienia abuzywnych postanowień umownych przepisami dyspozytywnymi lub zwyczajami, przez zastosowanie średniego kursu NBP w oparciu o art. 358 § 2 k.c. lub art. 41 prawa wekslowego, ewentualnie w oparciu o wykładnię umowy przy zastosowaniu art. 65 k.c. (zob. wyroki z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22 i z 31 stycznia 2023 r., II CSKP 941/22). Wskazał, że jeżeli bez niedozwolonych postanowień umownych umowa nie może obowiązywać, a nie są spełnione przesłanki uzupełnienia luki przez regulację zastępczą i konsument nie wyraził świadomie i swobodnie woli sanowania postanowienia, umowa jest trwale

bezskuteczna (nieważna), a podstawą tej nieważności jest art. 58 k.c. (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 16 września 2021 r., I CSKP 166/21; z 25 lipca 2023 r., II CSKP 1487/22; z 25 października 2023 r., II CSKP 820/23; z 9 stycznia 2024 r., II CSKP 874/22 oraz z 6 września 2024 r., II CSKP 1644/22). Sąd Najwyższy wypowiedział się także co do znaczenia nowelizacji prawa bankowego dokonanej tak zwaną ustawą antyspreadową czyli ustawą z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 165, poz. 984) dla bytu prawnego umów zawartych przed wejściem w życie tej noweli (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr B, poz. 20; z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22 i z 28 października 2022 r., II CSKP 894/22).

Wątpliwości dotyczące wykładni art. 498 k.c. oraz art. 499 k.c. w zw. z art. 203¹ k.p.c. i w zw. z art. 455 k.c. w zw. z art. 91 k.p.c. co do kwestii dopuszczalności i skuteczności podniesienia przez pozwanego zarzutu potrącenia swojej wierzytelności na wypadek ustalenia przez Sąd nieistnienia stosunku prawnego kredytu, a także zagadnienia momentu postawienia w stan wymagalności roszczenia restytucyjnego pozwanego banku, zostały sformułowane w oderwaniu od ustaleń faktycznych i ocen prawnych zawartych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Sąd Apelacyjny uznał bowiem, że pozwany złożył oświadczenie o potrąceniu w odpowiedzi na pozew, jednak nie wskazał w nim, w jakiej wysokości w odniesieniu do każdego z powodów, co uniemożliwiało identyfikację osoby dłużnika i wysokości wierzytelności oraz wyłączało uznanie go za wezwanie do zapłaty. W konsekwencji przedstawienie przez pozwanego wierzytelności do potrącenia bez wcześniejszego wezwania do zapłaty było nieskuteczne. Ponadto w świetle ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego dopuszczalne jest i nie stanowi zakazanego potrącenia pod warunkiem, dokonanie przez pozwanego ewentualnego potrącenia swej wzajemnej wierzytelności, tj. potrącenia jej tylko na wypadek, gdyby objęta żądaniem pozwu wierzytelność, którą kwestionuje, została uznana przez sąd za uzasadnioną (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 22 listopada 1968 r., I CR 538/68, OSNCP 1969, Nr 11, poz. 204 oraz z 1 grudnia 1961 r., 4 CR 212/61, OSPiKA 1962, Nr 11, poz. 293). W takiej sytuacji nie dochodzi do uznania powództwa. W oświadczeniu o potrąceniu właściwym mieści się uznanie własnego roszczenia wobec osoby, do której jest ono

skierowane w rozumieniu art. 123 § 1 pkt 2 k.c., tj. tylko w sensie materialnym (zob. wyroki Sądu z 9 listopada 2011 r., II CSK 70/11 i z 5 października 2018 r., I CSK 629/17).

W orzecznictwie wskazano, że do skuteczności potrącenia jest konieczne istnienie i wymagalność obu potrącanych wierzytelności (art. 498 § 1 k.c.) a także nieprzedawnienie żadnej z nich w chwili, gdy potrącenie stało się możliwe (art. 502 k.c.). Wierzytelność jest wymagalna w rozumieniu art. 498 § 1 k.c. w terminie wynikającym z art. 455 k.c. (zob. uchwała Sądu Najwyższego 5 listopada 2014 r., III CZP 76/14, OSNC 2015, nr 7-8, poz. 86). W odniesieniu do zagadnienia wymagalności wzajemnych roszczeń zwrotnych wskutek nieważności umowy kredytu w orzecznictwie TSUE wskazano, że razie stwierdzenia nieważności umowy kredytowej zawartej przez przedsiębiorcę z konsumentem, konsument jest uprawniony do domagania się od przedsiębiorcy zwrotu świadczeń spełnionych przez konsumenta w wykonaniu tej umowy oraz odsetek za opóźnienie od momentu upływu terminu nałożonego na danego przedsiębiorcę do wykonania tego zobowiązania, po tym jak przedsiębiorca ten otrzyma wezwanie do zwrotu tego świadczenia (zob. wyrok TSUE z 14 grudnia 2023 r., C 28/22). Powstanie stanu wymagalności roszczenia o zwrot świadczenia spełnionego w wykonaniu nieważnej umowy oraz stanu opóźnienia w realizacji tego roszczenia przez zobowiązanego, nie jest uzależnione od stanowiska konsumenta co do braku jego zgody na dalsze obowiązywanie umowy zawierającej klauzulę abuzywną (zob. wyrok TSUE z 7 grudnia 2023, C-140/22). Przedsiębiorcy – w przypadku nieważności umowy kredytowej – przysługuje roszczenie o zwrot kapitału wypłaconego konsumentowi w wykonaniu tej umowy z odsetkami za opóźnienie od dnia wezwania konsumenta przez bank do zapłaty (zob. wyrok TSUE z 15 czerwca 2023 r., C-520/21 oraz postanowienie TSUE z 11 grudnia 2023 r., C-756/22). Do powstania roszczenia zwrotnego (restytucyjnego) jest zatem konieczne wezwanie dłużnika do spełnienia świadczenia, a zatem doprowadzenie przez wierzyciela do stanu wymagalności własnej wierzytelności. W konsekwencji profesjonalny uczestnik obrotu prawnego, jakim jest bank, musi dać jasny wyraz temu, że jego oświadczenie zmierza zarówno do postawienia przysługującej mu wierzytelności w stan wymagalności, jak i do przedstawienia jej do potrącenia z wierzytelnością konsumenta (zob. wyrok Sądu

Najwyższego z 29 kwietnia 2025 r., II CSKP 703/23). Brak zatem potrzeby kolejnego odniesienia się do przedstawionej problematyki na gruncie niniejszej sprawy.

We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący powołał się na przesłankę objętą art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., wskazując, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ponieważ Sądy orzekające w sprawie błędnie ustaliły nieważność umowy kredytu wskutek abuzywności postanowień umownych i braku możliwości zastąpienia niedozwolonych postanowień obiektywnym (niezależnym od Banku) kursem waluty, czy też przepisem dyspozytywnym normy art. 358 § 2 k.c. Tymczasem, zdaniem skarżącego, postanowienia spornej umowy kredytu umożliwiające pozwanemu ustalenie tabel kursów kupna i sprzedaży walut na zasadach rynkowych w ramach uprawnień wynikających z przepisów prawa bankowego przyznających bankowi autonomię w zakresie określania kursów walut stosowanych przezeń w rozliczeniach z klientami, nie mogą zostać uznane za abuzywne, gdyż stanowi to bezpodstawne nadmierne ograniczenie swobody działalności gospodarczej Banku Zasady ustalania kursów walut przez pozwanego są bowiem zgodne z rekomendacjami Komisji Nadzoru Finansowego dotyczącymi dobrych praktyk ostrożnego i stabilnego zarządzania bankami. Zasady ustalania kursu średniego przez Narodowy Bank Polski są analogiczne do zasad ustalania kursów przez pozwanego, co prowadziłoby do uznania, iż postanowienia regulujące zasady ustalania kursu średniego NBP również są abuzywne (naruszenie art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 23a ustawy z dnia 16 lutego 2007 roku o ochronie konkurencji i konsumentów w zw. z art. 5 ust. 2 pkt. 7, art. 111 ust. 1 pkt 4, art. 137 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia z dnia 29 sierpnia 1997 roku - Prawo bankowe w zw. z § 2 ust. 2 uchwały Zarządu Narodowego Banku Polskiego z dnia 23 września 2002 roku w sprawie sposobu wyliczania i ogłaszania bieżących kursów walut obcych w zw. z art. 20 oraz 22 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku. Skarżący zarzucił także, że Sądy orzekające w sprawie błędnie uwzględniły roszczenie odsetkowe oraz błędnie nie uwzględniły skutecznie i prawidłowo zgłoszonego przez pozwanego w odpowiedzi na pozew zarzutu zatrzymania własnej wierzytelności wobec powodów z tytułu wypłaty kapitału kredytu na wypadek unieważnienia/stwierdzenia nieważności umowy.

W świetle ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, oparcie wniosku o przyjęcie skargi na przyczynie objętej art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nakłada na skarżącego powinność wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia konkretnych przepisów prawa materialnego lub procesowego, naruszenia dostrzegalnego *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby zagłębiania się w szczegóły sprawy lub dokonywania jej poszerzonej analizy. Należy też przypomnieć, że zgodnie z powszechnie aprobowanym w orzecznictwie i nauce prawa poglądem, o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje *per se* nawet oczywiste naruszenie konkretnego przepisu, lecz jego skutek polegający na wydaniu oczywiście nieprawidłowego orzeczenia, które nie może się ostać (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 r., Nr 13, poz. 230). Skarżący nie wykazał tak rozumianej oczywistej widocznej *prima vista* wadliwości zaskarżonego wyroku. Wywody skarżącego co do wadliwego, w jego ocenie, rozstrzygnięcia co do odsetek ustawowych oparte zostały na założeniu, że konsument może powołać się na restytucyjny skutek upadku umowy kredytu w związku ze stwierdzeniem abuzywności postanowień tej umowy dopiero po złożeniu przezeń oświadczenia, że nie wyraża zgody na związanie się niedozwolonym postanowieniem umownym, które miałyby w ten sposób uzyskać konstytutywny charakter. Założenie to zostało jednak zanegowane w wyroku TSUE z dnia 7 grudnia 2023, C-140/22, w którego sentencji stwierdzono, że art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.Urz. UE L nr 95, s. 29; dalej: „Dyrektywa 93/13”) należy wyklądać w ten sposób, iż w kontekście uznania nieważności w całości umowy kredytu hipotecznego zawartej z konsumentem przez instytucję bankową ze względu na to, że umowa ta zawiera nieuczciwy warunek, bez którego nie może ona dalej obowiązywać, stoją one na przeszkodzie wykładni prawa krajowego, zgodnie z którą wykonywanie praw, które konsument wywodzi z tej dyrektywy, jest uzależnione od złożenia przez tego konsumenta przed sądem oświadczenia, w którym twierdzi on, po pierwsze, że nie wyraża zgody na utrzymanie w mocy tego warunku, po drugie, że jest świadomy z jednej strony faktu, że nieważność wspomnianego warunku pociąga za sobą nieważność wspomnianej umowy, a z

drugiej - konsekwencji tej nieważności, i po trzecie, że wyraża zgodę na uznanie tej umowy za nieważną. W wyroku z dnia 14 grudnia 2023 r., C-28/22, Trybunał uznał natomiast, że skuteczność ochrony przyznanej konsumentom przez dyrektywę 93/13 byłaby zagrożona, gdyby konsumenci ci, powołując się na prawa, które wywodzą z tej dyrektywy, byli narażeni na ryzyko nieotrzymania odsetek za opóźnienie od kwot, które powinny im zostać zwrócone ze względu na nieważność takiej umowy od momentu upływu terminu nałożonego na przedsiębiorcę do wykonania świadczenia, po tym jak przedsiębiorca ten otrzyma wezwanie do zwrotu tych kwot. Skoro oparte na przepisach art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c. rozstrzygnięcie Sądów meriti co do roszczenia odsetkowego jest zgodne z powołanym orzecnictwem Trybunału Sprawiedliwości i realizuje Dyrektywę 93/13 (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 6 września 2024 r., II CSKP 690/23) brak podstaw do przyjęcia, że skarga jest oczywiście uzasadniona ze względu na argumenty kwestionujące to stanowisko. Jeżeli chodzi o powoływanie się przez skarżącego na oczywistą zasadność skargi z uwagi na naruszenie art. 496 w zw. z art. 497 k.c. wobec zakwestionowania przez Sąd Apelacyjny możliwości podniesienia przez bank skutecznego zarzutu zatrzymania świadczenia do wartości wypłaconego kapitału kredytu, należy zauważyć, że kwestia ta była już rozważana w orzecnictwie Sądu Najwyższego. Wyjaśniono w nim, że w sytuacji, w której wzajemne wierzytelności są wyrażone w pieniądzu, uprawnienie do potrącenia (art. 498 i n. k.c.) należy postrzegać jako dalej idące w zestawieniu z prawem zatrzymania, którego istota polega na zabezpieczeniu wierzytelności przysługującej retencji przed ewentualną niewypłacalnością dłużnika (wierzyciela wzajemnego) przez uzależnienie spełnienia własnego świadczenia od zaoferowania świadczenia przez wierzyciela wzajemnego. Potrącenie realizuje bowiem m.in. funkcję egzekucyjną, prowadząc – w drodze jednostronnej decyzji potrącającego i bez konieczności zaangażowania organów państwa – do przymusowego zaspokojenia należności przysługującej potrącającemu. W konsekwencji, w braku szczególnych okoliczności, których wykazanie obciążałoby stronę podnoszącą zarzut zatrzymania, podważa to legitymowany prawnie interes strony, która dysponując możliwością wymuszenia spełnienia świadczenia wzajemnego, z możliwości tej nie korzysta, lecz – powołując się na potrzebę

„zabezpieczenia” wierzytelności, którą może swobodnie wyegzekwować – odmawia spełnienia świadczenia należnego kontrahentowi ze skutkiem w postaci dalszego utrzymywania stanu niepewności między stronami. Kwestia ta rysuje się szczególnie wyraźnie w razie nierównowagi majątkowej stron stosunku prawnego, gdy dalsze pozostawanie w impasie mogłoby w istocie służyć szykanowaniu strony słabszej, z uwagi na trudność w zaoferowaniu przez nią świadczenia wzajemnego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 6 czerwca 2025 r., II CSKP 545/23). Na żadne takie szczególne okoliczności skarżący się we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie powołuje ani nie powoływał się w toku niniejszej sprawy, kwestionując jedynie w sposób ogólny prawidłowość poglądu o niedopuszczalności zarzutu zatrzymania w przypadku zobowiązań dwustronnie pieniężnych, za którym opowiedział się Sąd Apelacyjny.

Niezależnie jednak od oceny trafności tego stanowiska w świetle prawa krajowego, w sprawach objętych zakresem zastosowania Dyrektywy 93/13, przy ocenie zasadności zarzutu zatrzymania uwzględnienia wymaga w każdym przypadku konieczność dokonywania przez sąd krajowy, zgodnie z zasadą efektywności prawa Unii, wykładni przepisów prawa krajowego zgodnej z przepisami dyrektywy unijnej, tak dalece, jak to możliwe. Stosownie zaś do stanowiska TSUE art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie wykładni prawa krajowego – co odnosi się również do art. 496 i 497 k.c. – zgodnie z którą w kontekście stwierdzenia nieważności umowy kredytu zawartej przez bank z konsumentem ze względu na nieuczciwy charakter jej niektórych warunków powołanie się przez bank na prawo zatrzymania prowadzi do uzależnienia przysługującej konsumentowi możliwości uzyskania przez niego zapłaty kwot, które zasądzono od banku z uwagi na skutki restytucyjne wynikające ze stwierdzenia abuzywności warunków umownych, od równoczesnego zaofiarowania przez konsumenta zwrotu albo zabezpieczenia zwrotu całości świadczenia otrzymanego od banku na podstawie umowy kredytu, niezależnie od spłat dokonanych w wykonaniu tej umowy przez konsumenta (por. postanowienie TSUE z 8 maja 2024 r., C-424/22, wyrok TSUE z 14 grudnia 2023 r., C-28/22 uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 28 lutego 2025 r., III CZP 126/22 oraz wyroki Sądu Najwyższego z 28 lutego 2025 r., II

CSKP 2231/22 i z 11 marca 2025 r., II CSKP 617/23). W konsekwencji brak podstaw do przyjęcia, że skarga jest oczywiście uzasadniona.

W tym stanie rzeczy orzeczono, jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego na rzecz powodów M.P., J.P. i B.Ł. orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c., a § 2 pkt 7 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1935).

(A.D.)

[SOP]